

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

CYWIL

◆ ◆ ◆
O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Skąd się wziął CYWIL w polszczyźnie? Z języka wojskowego!

Na przełomie XIX i XX w., a więc jeszcze w czasach zaborów, w żargonie wojskowym funkcjonowało niemieckie określenie Zivilperson, a więc dosłownie „osoba cywilna”, „osoba obywatelska”. Darowaliśmy sobie „osobę” i wprowadziliśmy do polszczyzny samego CYWILA, zarówno jako osobę (nieżołnierza), jak i stan (nie w służbie wojskowej). CYWIL funkcjonuje również w ciekawej konstrukcji W CYWILU, wzorowanej na niemieckim: in Zivil i oznaczającej ‘poza służbą wojskową’. Na kanwie tej konstrukcji powstało późniejsze potoczne W WOJU lub W WOJAKU ‘w czasie służby wojskowej’. Forma liczby mnogiej CYWILE - w dopełniaczu poprawne obie postaci: CYWILI i CYWILÓW - była najpierw stosowana w odniesieniu do mężczyzn niepełniących służby wojskowej, ale stosunkowo szybko została rozszerzona ogólnie na ludność cywilną - a zwłaszcza kobiety, młodzież, dzieci i osoby starsze - niebiorącą udziału w działaniach wojennych, ale stanowiącą gros ofiar każdej wojny i każdej rewolucji.